

INSON VA FUQAROLARNING HUQUQ VA ERKINLIKLARINI HIMOYA QILISHNING YURIDIK MEXANIZMLARI

Madrimova Guli Sanjarbekovna

URDPI Milliy g`oya ma`naviyat asoslari va
huquq ta`limi yo`nalishi 2-bosqich talabasi
+998-88-603-03-02.

Gulimadrimova36gmail.com

Annotatsiya:

Ushbu maqolada inson va fuqarolarning huquq va erkinliklari, ularni himoya qilishning yuridik mexanizmlari, inson huquqlari bo`yicha O`zbekiston Respublikasi Milliy markaz faoliyati hamda inson qadri va uning tabiiy va ajralmas huquq va erkinliklari e`lon etilgan “Inson huquqlari umumjahon deklaratsiyasi” haqida ma`lumotlarga ega bo`lamiz.

Абстракция:

В данной статье описаны и свободы человека гражданина правовые механизмы их защиты национального центра Республики Узбекистон по правам человека и Всеобщая декларация прав человека которая возлагает ценность человека и о его естественных и неотъемлемых и правах и свободах мы будем иметь иметь информацию.

Kirish so`z:

Fuqaro, huquq, yuridik mexanizm, deklaratsiya, milliy markaz, shaxsiy huquq.

Ключие слова:

Гражданин право правовой механизм декларация национальный центр личный закон

Insonga beqamu ko`st yashash imkoniyatini beruvchi va iqtisodiy, ijtimoiy, madaniy, siyosiy, sohalarda o`z imkoniyat va talablarining amalga oshirilishini ta`minlovchi huquqiy maqom bu inson va fuqarolarning huquq va erkinliklaridir. Inson huquqlari va erkinliklariga rioya etish O`zbekiston Respublikasi Konstitutsiyaviy tuzumining asosidir. O`zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasida qayd etilgan huquq va erkinliklar, qonunlarning mazmuni va qo`llanilishiga hamda qonun chiqaruvchi, ijro etuvchi hokimiyat faoliyatiga bevosita ta`sir ko`rsatadi. O`zbekistonning har bir fuqarosiga uning jinsi, irqi, millati, tili, diniy e`tiqodi, ijtimoiy kelib chiqishi, shaxsiy

“CONFERENCE OF NATURAL AND APPLIED SCIENCES IN SCIENTIFIC INNOVATIVE RESEARCH”

Volume 9. September 2024

va ijtiyo ahvolidan qat`I nazar inson huquqlari va erkinliklari buzilmasligini sud yo`li bilan himoya qilishninishini kafolatlaydi. Konstitutsiya barcha fuqarolarning qonun oldida tengligiga asoslangan holda o`zgalarning huquqlariga hurmat bilan qarash tamoyillarini, o`zgalarning qonuniy manfaatlarini, huquq va erkinliklarini buzish hisobiga o`z huquq va erkinliklarini ro`yobga chiqarishga yo`l qo`ymaslikka, ijtimoiy adolat va hamjihatlikni ta`minlashga qaratilgan. Inson va fuqarolarning huquqlari va erkinliklarini himoya qilishning yuridik mexanizmlari --- inson va fuqarolarning huquqlari, erkinliklari hamda manfaatlarini himoya qilishga qaratilgan kafolatlar, institutlar, prinsiplar va tartibodlar tizimi hamda ular orasida faoliyat yurutuvchi organlar faoliyatini nazarda tutadi. Yuridik mexanizmni soda qilib aytganda, yuridik norma, qoidaning amalga oshirilish tartibi, yo`li, ususli va uslublari yig`indisi deyish mumkin. Misol tariqasida, O`zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining 64-moddasida “davlat hamda jamiyat yetim bolalarni shu bilan bir qatorda ota-onalarning vasiyligidan mahrum bo`lgan bolalarni boqish, tarbiyalash hamda o`qitishni ta`minlaydi, bolalarga bag`ishlangan xayriya faoliyatlarini rag`batlantiradi”,-deb belgilab qo`yilgan. Mazkur normani amaliyotda ta`minlashga qaratilgan bir qator qo`shimcha normativ—huquqiy hujjatlar qabul qilingan shu jumladan ularda davlat va nodavlat tashkilotlarining huquq hamda majburiyatlari belgilab qo`yilgan. Har bir insonning tabiiy va ajralmas huquq va erkinliklari e`lon etilgan asosiy xalqaro hujjat Birlashgan Millatlar Tashkilotining Inson huquqlari umumjahon deklaratsiyadir. Ushbu qonun 1948-yil 10-dekabrda qabul qilingan bo`lib u muqaddima va 30 moddadan iborat. Deklaratsiyada “insoniyat oilasining hamma a`zosiga xos qadr-qimmatni , ularning teng va ajralmas huquqlarini tan olish , erkinlik , adolat va yalpi tinchlik negizi”ekanligi e`lon etilgan. Unga ko`ra umumhurmat va rioya etishi shart bo`lgan inson huquqlari doirasi shaxsiy, siyosiy hamda ijtimoiy-iqtisodiy huquqlardan iboratdir. Deklaratsiyada inson manfaatlarining ustuvorligi quyidagi tamoyillarda o`z aksini topgan:inson huquqlarini himoya qilish, inson huquqlarining tengligi, inson erkinliklari , inson huquqlarini amalga oshirishning demokratik jarayoni, inson huquqlarini ta`minlashning adolatligi. Inson huquqlari bo`yicha O`zbekiston Respublikasi Milliy markazi O`zbekiston Respublikasi Prezidentining 1996-yil 31-oktyabrdagi “Inson huquqlari bo`yicha O`zbekiston Respublikasi Milliy markazini tuzish to`g`risida”gi farmoni asosida tashkil etilgan. Markaz inson huquqlari sohasidagi O`zbekiston Respublikasining xalqaro majburiyatlarini bajarish bo`yicha davlat organlari va boshqa tashkilotning o`zaro hamkorligini, milliy ma`ruzalari

**“CONFERENCE OF NATURAL AND APPLIED SCIENCES IN SCIENTIFIC
INNOVATIVE RESEARCH”**

Volume 9. September 2024

tayyorlanishini, inson huquqlarini himoya qilish bo'yicha xalqaro tashkilotlar bilan hamkorlikni kengaytirishni ta'minlovchi davlat organi hisoblanadi. Markaz o'z vakolatlarini barcha davlat organlari va tashkilotlar, ularning mansabdor shaxslaridan mustaqil ravishda amalga oshiriladi. Inson huquqlari himoyasi uchun ko'krak nishoni O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 22-iyundagi PF-6012 sonli farmoniga asosan qabul qilindi. Ko'krak nishoni bilan inson huquqlari va erkinliklarini himoya qilishdagi xizmati, inson huquqlarini targ'ib qilishdagi faolligi, inson huquqlari sohasidagi ta'lim, yoshlar o'rtasida inson huquqlarini himoya qilish an'alarini rivojlantirishga qo'shgan hissasi, inson huquqlarini himoya qiluvchi tashkilotni rivojlantirish va boshqarishdagi salmoqli yutuqlari, inson huquqlari sohasidagi samarali ilmiy faoliyati, aholining imkoniyati cheklangan guruhlari huquqlarini himoya qilishga alohida o'rnak bo'layotgani uchun O'zbekiston Respublikasi fuqarolari taqdirlanadi. Ko'krak nishoni bilan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslar, shuningdek, inson huquqlarini himoya qilish sohasida faoliyat olib borayotgan tashkilotlar ham taqdirlanishi mumkin.

Xulosa qilib aytganda, yuridik mexanizmlar fuqarolarning huquq va erkinliklarini ta'minlash, ularni amalda himoya qilish va davlat organlarining faoliyatini nazorat qilish imkoniyatlari yaratadi. Buning natijasida, ijtimoiy adolat, barqarorlik va inson huquqlari ta'minlanadi, bu esa zamonaviy jamiyatning rivojlanishida muhim omil hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

- 1.O'z.ME.1-jild.Toshkent.2000.
- 2.<http://inson.huquqlari.uz/>.
- 3.PF-6012 son.Farmoni

Research Science and
Innovation House